

UZMANLAR VE UZMAN SÖZLÜKBİLİMİ: BAKIŞ AÇILARI VE İHTİYAÇLAR

Besharat FATHI**
(Çeviren: Ezgi ASLAN)***

Özet

Bu çalışma iki temel amacı gerçekleştirmek üzere yapılmıştır: İlki, uzmanların iletişim koşullarındaki sözlükbilimsel ihtiyaçlarını anlamak ve tahmin etmek, ikincisi ise uzman sözlüklerini uzmanların gözünden, onların bilgi yeterliliklerini de hesaba katarak ve öncelikle uzmanların uzman sözlüklerine olan ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak değerlendirmektir. Bu makale iki ana bölümden oluşmaktadır: birinci bölümde uzmanların ihtiyaçlarıyla ilgili kuramsal bir zemin oluşturulacak, bunlar, sözlükbiliminin işlevsel kuramına¹ (Bergenholtz, Tarp, Nielsen ve Kauffman) ve yanı sıra terminolojinin iletişimsel kuramı²na (Cabr ) dayanılarak tanıtılacak, ikinci bölümde ise uzmanlık sözlükleri hakkında uzmanların beklentileri deneysel araştırmalara dayanılarak gözden geçirilecektir. İkinci bölümde uzmanlara anket soruları yöneltilmiş ve her birine kendilerinin profesyonel işleri için en çok ihtiyaç duydukları bilgiler sorulmuş ve ayrıca var olan uzmanlık sözlüklerinin puanlanması istenmiştir.

***Anahtar sözcükler:** terminolojinin iletişimsel kuramı; sözlük kullanımı; uzmanlar; uzmanlık sözlükbilimi*

EXPERTS AND SPECIALISED LEXICOGRAPHY

Abstract

This study was performed with two main purposes in mind the first was to understand and predict the lexicographical needs of experts in communicative situations, while the second was to evaluate specialised dictionaries from experts'

* Bu yazı, Besharat Fathi'nin yayımlanmış [Fathi, B. (2014), " Experts and Specialised Lexicography: perspectives and needs" *Termin lia*, (9), 12-21 adlı makalesinin çevirisidir.

** Çeviri ve Dilbilim Bölümü, Pompeu Fabra Üniversitesi, Barselona, İspanya.

*** Türk Dili Okutmanı, Anadolu Üniversitesi, Türk Dili Bölümü, e-posta: ezgicorga@anadolu.edu.tr

¹ Çev. notu: 'functional theory of lexicography' karşılığı önerilmiştir.

² Çev. notu: 'communicative theory of terminology' karşılığı önerilmiştir.

point of view, considering their knowledge proficiency and the lack of dictionaries aimed primarily at experts. This paper consists of two main parts. The first presents the theoretical background on experts' needs based on functional theory of lexicography (Bergenholtz, Tarp, Nielsen and Kauffman) as well as communicative theory of terminology (Cabr ), while the second looks at experts' expectations about specialised dictionaries based on empirical research. We conducted evaluation experiments where experts were asked to complete a questionnaire either for selecting the most needed information related to their professional tasks or for rating existing specialised dictionaries.

Keywords: *communicative theory of terminology; dictionary use; experts; specialised lexicography.*

1. Giriş

1.1. Uzmanlar Üzerinde Araştırma Yapma İhtiyacı

Sözlükbilimi uzun bir geçmişe sahip olsa da uzmanlık sözlükbilimi son zamanlarda oldukça ilgi çekici bir çalışma alanı hâline gelmiştir. Son zamanlarda uzmanlık sözlükleriyle ilgili kuramsal olarak ayrılan kullanıcı gruplarına ve bu sözlüklerin özel ihtiyaçlarına yönelik bazı değerli çalışmalar bulunmaktadır (Bergenholtz & Nielsen, 2006; Welker, 2010; Fuertes-Olivera & Tarp, 2011; Bergenholtz & Tarp, 2002, 2003, 2004; Nielsen & Tarp, 2009; vb.). Bunun yanı sıra farklı tür kullanıcılar hakkında bilgi edinmek amacıyla ve bununla birlikte sözlükbiliminin işlevsel kuramına dayanarak sözlük tasarlama konusunda birçok deneysel çalışma yapılmaktadır; bu çalışmaların en dikkate değer olanları ise mevcut sözlüklerin değerlendirilmesi ve yeni nesil uzmanlık sözlüklerinin tasarlanmasıdır. (Antia, 2001; Bergenholtz & Bothma, 2011; Karpova & Kartashkova, 2010; Fuertes-Olivera & Nielsen, 2011; Bergenholtz & Nielsen, 2006; vb.). Bununla birlikte birçok uzmanlık sözlüğü ne yazık ki hâlâ geleneksel sözlükbiliminin kuramlarına dayanarak ve kullanıcı türleri ve onların gerçek ihtiyaçlarını çok az önemseyerek hazırlanmaktadır. Dahası mevcut uzmanlık sözlüklerinin çoğunluğu yarı-uzman ya da uzman-olmayanlara yöneliktir (Bu noktada sözlüklerin giriş ve önsözlerine göz atılabilir.).

Alan uzmanları, sözlük kullanıcısı olarak neredeyse hiç dikkate alınmamıştır ve uzman sözlüklerini kullanacak olan, fakat farklı ihtiyaçları ve özellikleri olan uzmanlara yönelik, somut ve faydalı bilgi çok az denecek seviyededir. Geçtiğimiz on yılda sözlükbiliminin işlevsel kuramına dayanılarak potansiyel kullanıcılara uygun içeriğin ne olduğunu bulmak için birçok deneysel çalışma yürütülmüş ancak birçoğu dil kazanımı ve çeviriyle sınırlı kalmıştır. Elverişli olmayan bu kaynaklar da uzmanlar tarafından hayret uyandıracak biçimde sorunlu görülmektedir.

Uzmanlar, uzman sözlüklerine ve diğer başvuru kaynaklarına sıklıkla başvurmaktadır ancak ne yazık ki öncelikle başvuracakları bir kaynağa erişme şansları da bulunmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, sözlükbilimsel kaynaklar onlar için hatırı sayılır derecede öneme sahiptir ve bu gereksinimlerinin mümkün olduğunca kısa bir sürede karşılanması gerekmektedir.

Bu çalışma, çağdaş sözlükbilimi çalışmaları ve terminolojisine ve özellikle sözlük kullanımına işlevsel bir katkıda bulunma amacıyla. Bu çalışmada öncelikle uzman sözlükbilimi ve farklı bakış açılarıyla terminografik kuramsal geçmiş ele alınmış ve buna ek olarak da son zamanlarda gelişmekte olan Özel Amaçlı Dil (ÖAD)³ sözlükbiliminin gelişimine ve uzmanların ihtiyaçları ve beklentilerine katkıda bulunmak için bir anket uygulanmıştır. Ayrıca kullanılan sözlük türlerine göre değişik çalışma alanlarından rastgele örnekleme metodu ile seçilen anket sonuçları, kullanım ve başvuru sıklığı, kullanıcıların aradıkları bilgi türü vb. sunulacaktır. Anketin olası deneysel sonuçları uzmanlara ve uzmanların profesyonel ihtiyaçları üzerine çalışan terminograflara yararlı bir başlangıç noktası oluşturacaktır.

1.2. Amaçlar

Görülüyor ki mevcut çalışmaların hiçbiri sözlük kullanıcısı olan bir uzman profilini sunmada anlamlı bir katkıda bulunmamaktadır; buna bağlı olarak ön çalışmalar da -örneğin bu çalışma- detaylı bir resim yerine genel bir çerçeve sunmaktadır. Ancak ön çalışma olarak görülebilecek bu çalışmada dahi daha ayrıntılı çalışmalar için aydınlatılması gereken bazı bakış açıları elde edilmiştir. Uzmanların mevcut çalışmalardan hariç tutulmasının nedenini araştırdığımızda bunun kullanıcı tipolojisinin bir karakteristiği olabileceğini düşündük. Belki uzmanlar kendi konuları ile ilgili geniş bilgi sahibi olduklarını ve çoğunlukla bilgiyi verenin kendisi olduklarını varsayıyorlar; dolayısıyla, kendi bilgi ihtiyaçları konusuna çok az önem veriyorlar.

Bu çalışmanın temel amacı sözlük kullanıcısı olan uzmanların genel bir profilini çizmek ve onların kullanım alışkanlıklarıyla ilgili bilgileri bir araya getirmektir. Ancak bu noktaya erişmek için kullanıcı türlerini sözlükbiliminin işlevsel kuramı çerçevesinde gözden geçirmemiz, sözlük kullanıcısı olan uzmanları içeren kullanım durumlarını fark etmemiz gereklidir.

³ Çevirenin notu: LSP lexicography terimine karşılık önerilmiştir. (Language for Specific Purposes)

2. Terminografiye karşı ÖAD Sözlükbilimi

Terminografi ve ÖAD sözlükbilimi (uzman sözlükbilimi) arasındaki fark, dilbilimcilerce en tartışmalı ve çelişkili konu olduğu için çalışmamıza sözlükbilimi alanında sık sık kullanılan bu terimler konusunda temel bir uzlaşma sağlama noktasından başlayacağız.

Uzman sözlükbiliminin bir çalışma alanı olarak ilgi görmesi 1992-1993 yıllarında terminografiyi bir terminoloji çalışması olarak oluşturmaya çalışan Cabré ile birlikte başlamıştır. Daha sonra 1995 yılında Bergenholtz ve Tarp da sözlükbilimi teorisini uzman sözlükleri açısından geliştirmiş ve terminoloji çalışmalarını sözlükbilimsel bir yaklaşım olarak yani ÖAD sözlükbilimi olarak tanıtmıştır. Konu ile ilgili alanyazın (sözlükbilimi hakkında kapsamlı olarak) sözlük çalışmalarına iki ana yaklaşım göstermektedir: işlevsel⁴ ve iletişimsel⁵. Sözlükbiliminin işlevsel yaklaşımı temel alınarak oluşturulan işlevsel yaklaşımda sözlükler, sözlükbiliminin hedef kullanıcıların ihtiyaçları için oluşturulması gereken bir nesnesi olacak ve uzman ve genel sözlükleri de içerecek biçimde çalışılır. Terminolojinin iletişimsel kuramını temel alan iletişimsel yaklaşımda ise terminografi, terminoloji uygulaması olarak tanımlanır ki bu durumda terminoloji sürecinin son ürünü uzman sözlükleridir. Bu iki yaklaşım sözlükbilimciler ve terminograflar arasında yıllardır süren bir tartışma konusu olagelmıştır. Her ne kadar ÖAD sözlükbilimini ve terminografiyi tanımlamak için kayda değer çabalar harcanmışsa da sınırlar hâlâ net değildir. Terminografi, sözlükbiliminin bir dalı mı yoksa terminograflar sözlükbiliminin kuramsal yaklaşımlarını mı esas almalı konusu son çalışmalarda hâlâ tartışılmaktadır. Bunun nedeninin sözlükbilimi ve terminografinin karşılaştırılmasından doğan belirsizlik olduğunu düşünüyoruz.

Bergenholtz ve Tarp'ın son on yıldaki araştırmaları ve geliştirdikleri sözlükbiliminin çağdaş işlevsel kuramı sözlüklere olan geleneksel bakışı değiştirdi, sözlük yalnızca bir başvuru kaynağı olmaktan çıktı ve (bir sözcük listesini içeren ve anlamları açıklayan bir veya birden çok dilden oluşan) sözlükbiliminin işlevlerine ve aslına odaklanılan bir objesi oldu (Bergenholtz & Tarp, 2002). Bergenholtz ve Nielsen ÖAD sözlükbilimini potansiyel kullanıcı gruplarının özel durum türlerine göre ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması bakımından terminografi ile eş anlamlı olabilecek sözlükbiliminin bir dalı olarak tanıttı. ÖAD sözlükbilimi ve terminografi farklı yöntemler kullansa da sonuç olarak elde ettikleri ürünler uzman sözlükleridir (Bergenholtz, 2003; Bergenholtz & Nielsen, 2006). Fakat

⁴ Bergenholtz ve Tarp tarafından önerilen sözlükbiliminin çağdaş işlevsel kuramı.

⁵ Cabré tarafından önerilen terminolojinin iletişimsel kuramı.

sözlükbiliminin işlevsel kuramıyla ÖAD sözlükbilimi, uzman sözlüklerini yalnızca ‘yarar sağlanan ürün’ olarak algılamamakta ve terminografinin ÖAD sözlükbiliminden temel görünümüleriyle ayrıldığını düşünmekte ve “Terminografi sözlükbiliminin bu bölümünde yararlı olabilir ve genel ve özel projeler noktasında birbirlerini tamamlamalı.” inancındalar (Bergenholtz & Nielsen, 2006: 282, 283).

Cabré'nin terminografiyi, uzman sözlüklerini ‘terminolojinin iletişimsel kuramı’nın son ürünü olarak değerlendiren terminolojinin bir bölümü olarak tanımlaması da dikkate değerdir (Cabré, 1999a). Diğer bir deyişle, terminografi, sözlük üretimi prosedürlerinin her bir adımında terminograflar ve son kullanıcıların ihtiyaçlarını ve kullanım durumlarını düşünerek yalnızca kuramsal bakış açısını değil tüm iletişimsel etkileşimleri de içerir, Cabré terminografiyi yalnızca terimleri toplama değil, kavramları, özel kavramsal yapıları ile standartlaştırma ve bağdaştırmaya odaklanan ‘devam eden süreç’ olarak tanımlar. Cabré’ye göre doğrudan kullanıcılar için terminoloji, açık ve net adlandırılmış terminolojik öğeler ile iletişim kurma ihtiyacı olarak tanımlanır ve ‘konu kavramsallaştırma’ ile ilgilenir. Bu nedenle terminografi bu özelleşmiş birimler için özel amaçları kavramak amacıyla veriyle ilgili derleme, hazırlama ve toplama içerir (1999a).

Görülüyor ki ‘uzman sözlükleri’ ile ilgili tartışırken, sözlükbilimciler ile terminograflar, aslında aynı şeyden bahsetmelerine rağmen, arasındaki tartışmaların nedeni onların konuya dair farklı bakış açılarıdır. Bu, terminografların sözlükbiliminin işlevsel kuramının temel bakış açılarını takip etmesi gerektiği anlamına gelmez. Biz, terminografi ve ÖAD sözlükbiliminin kuramda ve uygulamada aynı şey olduğuna inanıyoruz. Bu bakımdan, bir sonraki bölümde ‘kullanıcılar’ ve ‘kullanım durumları’ hakkında ÖAD sözlükbilimi ve terminografinin bakış açıları temel alınarak kısa bir araştırma yapılmıştır ve bu görüşlere dayanarak da denilebilir ki ÖAD sözlükbilimi ve terminografi arasında bir fark yoktur.

3. Sözlükbiliminin İşlevsel Kuramı

3.1. Kullanıcı Türleri ve Kullanım Durumları

Kullanıcı türlerini ve kullanım durumlarını açıkça belirlemeden sözlükbilimsel veya terminografik kaynaklar hakkında konuşmak mümkün değildir. Bergenholtz ve Tarp’ın da belirttiği gibi kullanıcıların ihtiyaçları kullanım durumlarının türleriyle ilgilidir; bu nedenle, kullanıcıların temel gereksinimleri, sözlüğe danışmaya ihtiyaç duymalarıyla ilişkilidir (2010: 30). Hedef kullanıcıların ihtiyaçları yalnızca sözlüklerde verilen bilgi içeriğini değil aynı zamanda aktarım biçimlerini ve ortamını da etkiler. Kullanıcılar bilgi seviyesi ve uzmanlaşma veya dilbilimsel yeterliliğine göre

üç gruba ayrılabilir. Nielsen (1990: 131), Bergenholtz ve Kauffman'a (1997: 98-99) göre, mevcut bilgisi ve ihtiyaç duyduğu bilgiye göre uzmanlar, yarı uzmanlar ve uzman olmayanlar olarak üç grupta ele alınır:

- **Uzman olmayanlar:** Yükseköğrenim görmüş olmalarına rağmen herhangi bir uzmanlık alanının temel kuramlarıyla ilgili hiçbir bilgi sahibi olmayan potansiyel sözlük kullanıcısı.
- **Yarı uzmanlar:** Karma yapıya sahip grup, ancak uzman olmayanlarla karşılaştırıldığında belirli bir alanda daha üst düzey bilgiye sahiptirler. Örneğin diğer ilgili alanlardaki uzmanlar, çevirmenler, bilimsel yayın yapan yazarlar, vb.
- **Uzmanlar:** Kendi alanı hakkında en üst düzeyde bilgiye sahip kullanıcılar.

Kullanıcı türlerine göre yapılan sınıflandırmalardan bir diğeri de Sager'in (1990: 197-199) terim bankasından bilgi alan bilgi kullanıcılarına dayanan sınıflandırmasıdır: **a)** Konu uzmanları; **b)** profesyonel iletişim araçları; ör. teknik yazarlar, çevirmenler ve mütercim tercümanlar; **c)** uzman sözlükbilimciler ve terminologlar; **d)** bilgi ve dosyalama uzmanları; **e)** dil planlayıcıları; **f)** profesyonel dil kullanıcıları; ör. yayıncılar, dil öğretmenleri, uygulamalı dilbilimciler; ve **g)** dilin genel kullanıcıları.

Aslında bu sınıflandırmalar yeterliliklerinden dolayı, uzman sözlükleri için farklı biçimler ve içerikler gerektirir. Hâlbuki bu kullanıcı türleri birbirinden kesin sınırlarla ayrılmış değildir ancak potansiyel kullanıcılara uygun bir profil oluşturmak için bize genel ve kendine özgü bir görüntü verirler. "Kullanıcı profilinin amacı; temel özellikleri ve hedeflenen kullanıcının sözlükbilimsel ihtiyacını belirlemek ve onların gerçek ve dilbilimsel yetilerini uluslararası bir bağlamda dikkate almaktır." (Nielsen, 2006).

Sözlükbiliminin işlevsel kuramına göre sözlük kullanıcıları sözlüğe iki farklı kullanım durumunda danışırlar: bilişsel⁶ ve iletişimsel⁷. Bu durumlar kullanıcının gerçek ihtiyacını bilgi seviyesini de hesaba katarak gösterir ve dolayısıyla sözlüklerin işlevlerini tanımlar ve sözlükbilimciler sözlüklerde ne tür bilgilerin olması gerektiğine karar verir.

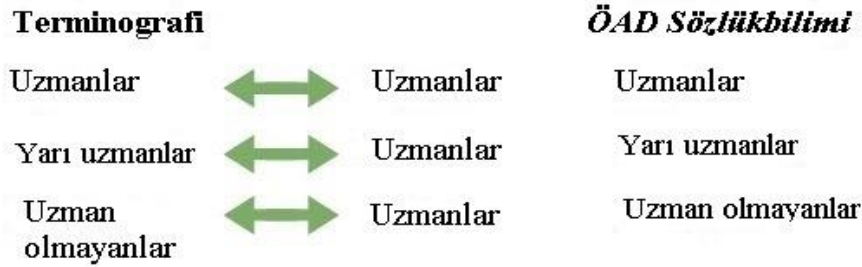
La terminología: Representación y comunicación (1999b)'da Cabré uzman iletişiminin üç farklı öğeden oluştuğunu belirtir:

⁶ Bilişse-yönelik işlevin yerini tutma.

⁷ İletişime-yönelik işlevin yerini tutma.

- a) Ana konu ya da uzmanlık alanıyla ilgili olan; tema ya da konu
- b) Farklı bilgi seviyesine sahip kullanıcılar ya da iletişimciler: **1.** Yapımcılar (Ör. uzmanlar ve profesyoneller); **2.** Yapımcılarla etkileşimli ilişki hâlinde bulunan alıcılar; **3.** Uzman iletişimle doğrudan ilişkisi olmayan halk, ‘uzman olmayanlar’;
- c) Bu iletişimlerin gerçekleştiği durumlar, kullanım durumlarının uyumlu olması

Bu, iletişim kuramının ana fikri olarak düşünülebilir ki Cabré de düşüncesini terminolojinin işlevlerinden ayırmak için geliştirmiştir, terminolojinin işlevleri: **a)** sunmak **b)** uzmanlık bilgisini aktarmak’tır ve uzman sözlükleri de bu süreçte kullanılan malzemelerden biridir. Bu bakımdan, kullanıcıların özelliklerini ve kullanım durumlarını çözümlenmek önemli ve kaçınılmazdır. **Şekil 1.** terminografinin yapısal görünüşünü ve kullanıcı türüne göre ÖAD sözlükbilimini göstermektedir:

Şekil 1. Terminografi ile ÖAD Sözlükbiliminde Son-kullanıcı Sınıflandırmasının Yapısal Görünüşü

Özetle, terminografi uzmanların uzmanlık bilgisinin üreticisi olduğu etkileşimli kullanım durumlarına odaklanır. Bu uzmanlık bilgisi her zaman söylemsel durumların temel parçasıdır. Söylemsel durumlar, terminografların profesyonellere terminolojik çalışmaların her bölümünde danışmasını sağlar.

3.2. Sözlük İşlevleri

Bir sözlük yapmanın birincil koşulu işlevlerini belirlemek, ikincisi ise potansiyel kullanıcının ihtiyaçlarını belirlemektir; ancak, uzman sözlükleri bir ya da birden fazla işlevi amaçlarlar. Bergenholtz ve Nielsen kullanım durumlarına uygun olarak genellikle ÖAD sözlükbiliminde iki farklı işlevi dikkate alır (Bergenholtz & Nielsen, 2006):

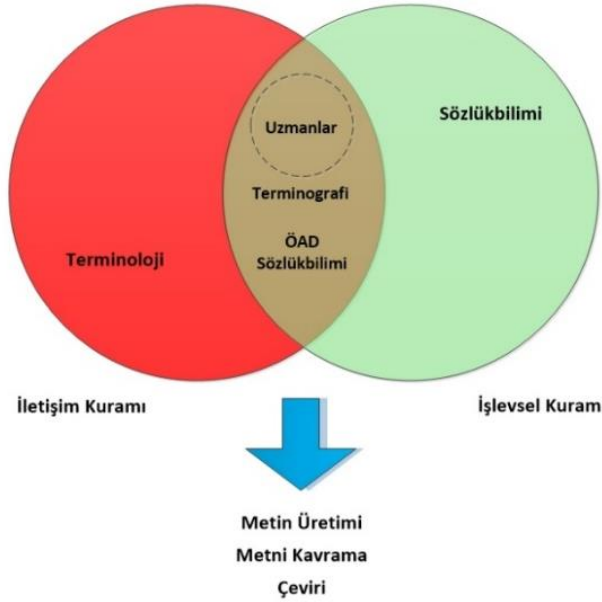
1. *Biliş odaklı işlev*, bilgi kazanımı ve elde edilmesi ve kullanıcının bilgisinin doğrulanması:
 - a) Kullanıcıya genel kültürün ve ansiklopedik bilginin sağlanması;
 - b) Kullanıcıya konu alanı hakkında özel bilginin sağlanması ve
 - c) Kullanıcıya dil hakkında bilgi sağlanması.
2. *İletişim odaklı işlev*, sorun-çözme bilgisi:
 - a) Doğal dilde metin algılama ile ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma;
 - b) Doğal dilde metin üretimiyle ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma;
 - c) Yabancı dilde metin algılama ile ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma;
 - d) Yabancı dilde metin üretimi ile ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma;
 - e) Doğal dilden yabancı dile çeviri ile ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma;
 - f) Yabancı dilden doğal dile çeviri ile ilgili sorunları çözmeye kullanıcıya yardımcı olma.

3.3. Uzmanlar ve Sözlükler

Bizim konumuzla ilgili uzmanlara bakıldığında, uzmanların bilgilerine ve yeterliliklerine göre iletişimsel durumların içinde olmasının daha muhtemel olabileceği sonucuna varabiliriz ve bir sözlükte olması gereken en uygun işlevin iletişime-yönelik işlev olduğunu öngörebiliriz. **Şekil 2.** uzman sözlükbilimi çalışmalarında uzmanların konumunu, yukarıda tartışılan sınıflandırmalara göre özetlemektedir.

Sonuç olarak, uzmanların başvurduğu en olası bilgi türü diğer gruplara göre çok farklı olmayacak, ancak içeriği farklı olacaktır. Bir başka deyişle, diğer sözlük kullanıcıları gibi dilbilimsel, anlamsal veya öğretici bilgilere ihtiyaç duyacaklar ancak uzmanlık derecesi farklılaşacaktır.

Çalışmamızda öncelikle uzmanlar bu gereklilikleri talep ettiğinde veya etmediğinde farklı verilere mi ihtiyaç duyacaklar, bunu bulmaya çalıştık.

Şekil 2. Uzmanlar ve Uzman Sözlükbilimi

İkinci olarak, mevcut bir kaynağa başvurduklarında hangi sorun ve zorluklarla karşılaştıklarını öğrenmeyi amaçladık. Bu olasılıklara göre, uzmanlar tarafından cevaplanacak, onların profesyonel görevleriyle ilgili veya mevcut uzman sözlüklerinin puanlandığı en gerekli bilgilerin her birinin yer aldığı anketlerle değerlendirme deneyleri yürüttük.

4. Anket: Açıklama ve Sonuçlar

4.1. Anket Düzenlenmesi

Sözlükbilimsel anketler her zaman potansiyel kullanıcının profili, ihtiyaçları, beklentileri ve ihtiyaç duymadığı bilgiler ile ilgili bilgi edinme amaçlı bir çalışmayla başlar. Biz de uzman sözlüklerinin kullanıcısı olan uzmanlar ve onların genel olarak sözlüklerin yararları ve kullanılabilirlikleri hakkındaki algılarıyla ilgili genel bilgi toplamak için bir anket hazırladık:

- Uzman sözlüklerinin uzmanlar tarafından kullanım örnekleri;
- Uzman sözlüklerinin iletişime-yönelik kullanışlılıkları;
- Uzmanların farklı formattaki başvuru kitaplarına karşı bakış açıları;
- Mevcut uzman sözlüklerinin uzmanların gözünden gelişimi;
- Gelecekteki uzmanları amaçlayarak uzman sözlüklerini iyileştirme olasılıkları.

Güvenilir veri sağlamak ve her bir kullanıcı grubundan en uygun geribildirimini edinmek için iyi yapılandırılarak geliştirilmiş araçlarla uygun psikometrik ölçüt tasarlamaya ihtiyaç duyduk, aksi hâlde sonuçlar yanlış ya da yanıltıcı olabilirdi (Cook & Beckman, 2006). Anket aracılığıyla en güvenilir veriye ulaşmak için sorularımızı ‘kullanıcı gruplarının karakteristikleri ve kullanım durumlarının türleri’ ana fikrine dayanarak düzenledik. Anketler Cabré (1999a, 1999b), Bergenholtz ve Nielsen (2006), Bergenholtz ve Tarp (2003), Nielsen ve Mourier (2005), Welker (2010) ve Bergenholtz ve Gouws (2010) tarafından geliştirildi. Bunun yanı sıra anketimizi çeviri ve uzman dili öğreniminde büyük ölçüde önemsenen sözlük kullanıcıları ve beklentileri ile ilgili önceki çalışmaları da göz önünde bulundurarak ve onlarla karşılaştırarak yeniden düzenledik. Anket içeriği **Şekil 3.**'te verilmiştir.

<p>Kullanıcı bilgisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kişisel bilgiler (cinsiyet, yaş) • Akademik bilgiler (alan, dil birleşimi) <p>Kullanım örüntüsü:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sözlük türleri • Kullanım sıklığı • Sözlük kullanma sebepleri • Kullanım durumları ve uygun sözlük türleri • Terimleri arama nedenleri <p>Formatlar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Format tercihi (basılı sözlükler, CD-ROM’da kullanılan ve çevrimiçi sözlükler) <p>Değerlendirme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mevcut sözlüklerin yeterliliği • En uygun bilgiyi bulmada temel sorunlar • Bilgiye ulaşmadaki zorlukların temel nedenleri

Şekil 3. Anket içeriği

4.2. Katılımcılar

Anket, farklı çalışma alanlarından tüm uzmanlara yöneltildi ve bir ülke ya da özel bir bölge ile sınırlanmadı. Ancak, projenin sınırlı zamanı nedeniyle ulaşılabilirlik farklı üniversitelerden rastgele seçilen ve Pompeu Fabra Üniversitesinin mütercim tercümanlık ve dil bilimleri bölümlerinden İranlı akademisyenlerin katılımıyla daraltıldı. Aşağıda belirtilen özelliklerde 40 katılımcıyla anketimiz gerçekleştirildi:

1. Katılımcıların her biri en az bir yabancı dili yeterli iletişim kuracak düzeyde kullanır;
2. Katılımcıların her biri iletişimde İngilizceyi sık sık kullanır (düzeyi ne olursa olsun);
3. Katılımcıların her biri iletişimde profesyonel deneyime sahiptir: metin üretimi, metin çözümlemesi, çeviri;
4. Katılımcıların her biri hem ana dilini hem yabancı dilleri profesyonel etkinliklerde kullanır.

Anketin temel amacı uzmanların mevcut sözlükbilimsel kaynaklarla ilgili görüşlerine ışık tutmak ve bu kaynakları kullanırken ve iletişim durumlarında ortaya çıkan ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Bunun yanı sıra, uzmanların kullandıkları farklı türdeki sözlükler ve tercih ettikleri içerik ve organizasyon hakkında bilgi edinmeyi de amaçladık.

4.3. Verinin Çözümlemesi

Anketimizle edinilen verilerin çözümlenmesiyle birlikte uzmanlar tarafından kullanılan sözlüklerle ilgili değerli bilgi sağladı. Aşağıda ulaştığımız bazı sonuçlarla ilgili kısa açıklama sunduk:

1. *Temel bilgiler.* Anketin birinci bölümünün sonuçları, uzmanların çalışma zamanlarını alan tüm konuları kendi ana dillerinden başka en az bir fazla dil daha kullandıklarını gösterdi. Çoğunluğunun (90%), metne bağlı çalışmalarda İngilizceyi temel dil (ikinci dil) olarak kullandıkları görüldü.
2. *Sözlük türü ve kullanım sıklığı.* Bu ankette uzmanların akademik etkinliklerinde hangi tür sözlükleri kullandıklarını bulmayı (*Tablo 1.*) ve en çok kullandıkları sözlüğe ne sıklıkla danıştıklarını tespit etmeyi amaçladık (*Tablo 2.*).

Sonuçlar öncelikle şunu gösteriyor ki uzmanlar akademik etkinliklerinde diğer sözlüklere oranla tek dilli uzman sözlüklerini kullanmayı tercih ediyorlar. Ayrıca, genel iki dilli sözlükler de en çok kullanılan sözlük türlerinde ikinci sırada geliyor. Bu da şunu gösteriyor ki biliş-odaklı bilgiyi ele alan ansiklopediler uzmanlara, zaten kendi alanlarıyla ilgili kavramsal ve özel bilgiye sahip oldukları için zaman zaman faydalı olmakta; ayrıca, kökenbilimsel bilgi veya yazım kuralları da uzmanlar için çok önemli bir sorun değil.

Tablo 1. En çok kullanılan sözlük türleri

Sözlük türleri	Sayı	Yüzde
Genel iki dilli sözlükler	22	55
Tek dilli uzman sözlükleri	30	75
İki dilli ya da çok dilli uzman sözlükleri	2	5
Sözlükçe	8	20
Kökenbilim sözlükleri	0	0
Ansiklopedi	14	35
Kuralcı sözlük (yazım kılavuzu)	10	25

Tablo 2. Kullanım sıklığı

Sıklık	Tek dilli uzman sözlükleri	Genel iki dilli sözlükler
Her gün	5%	15%
Haftada iki/üç kez	50%	40%
Haftada bir kez	25%	20%
Haftada birden az	20%	25%
Toplam	100%	100%

Bunun yanı sıra, iki dilli ve çok dilli uzman sözlükleri, tek dilli sözlüklerle karşılaştırıldığında, hem çok nadir kullanılıyorlar hem de diğer başvuru kaynaklarından daha az sayıdalar. Bu da uzman sözlüklerinin çoğunluğunun yalnızca uzmanları hedeflediği ve tek dilli işleve sahip olmaları gerektiğini gösterir.

Ayrıca, genel ve tek dilli uzman sözlüklerinin kullanım sıklıkları az çok aynı. Her ne kadar bu verileri çözümlerken uzmanların genel dil yeterlilikleriyle ilgili daha çok bilgiye ihtiyaç duymuş olsak da, uzmanların tümü her iki tür sözlüğü de akademik etkinliklerinde benzer biçimde kullanmaktadır. Bu sonuçlardan görebileceğimiz şey şu ki tahmin edilen araştırma düzeyi karmaşık bir konu olsa da uzmanlar uzmanlık bilgisinin yanı sıra dilbilimsel bilgiye de ihtiyaç duymaktadır ve bu elbette, L1⁸ ve L2⁹'nin karakteristiğine bağlıdır. Dolayısıyla daha net bir sonuç elde etmek için ayrıntılardaki durumlara odaklanmamız gerekecektir ve tüm uzmanlarla ilgili genel bir fikrin olması da imkânsızdır.

3. Kullanım amacı. Uzmanların dâhil olduğu farz edilen, düzenli iletişimsel etkinlikleri içeren metne bağlı seçeneklerin listesinin

⁸ Doğal dil.

⁹ Birinci yabancı dil.

yapılmasını kullanım amacı olarak konu edindik (Bergenholtz & Kaufmann, 1997; Bergenholtz & Nielsen, 2006). Onların ana ilişkilerine dayanarak, uzmanlardan, bilimsel etkinliklerinde kullandıkları sözlük türlerini seçmelerini bekledik. Bunun için, herhangi bir etkinliğe dâhil değillerse, bu soruyu atlayıp atlamayabileceklerini sorduklarında, eğer ankette verilen türlerin onlara uygun olmadığını düşünürlerse ‘bunların hiçbiri’ seçeneğini işaretlemekte özgür bıraktık.

Genellikle, tüm uzmanlar ana dillerinde ya da bir yabancı dilde yazılmış metni kavramaya çalışmaktadır. Bununla birlikte anketimize göre uzmanların çeviriden ziyade metin üretimiyle daha ilgili oldukları görülmektedir (*Tablo 3.*). Dolayısıyla uzmanları hedef kitle olarak seçen bir sözlüğü tasarlarken de bu durum düşünülmelidir. Bu, sözlükbilimcilere sözlüklerde verilecek sözlükbilimsel bilginin değerlendirilmesi ve sözlüklerde neye öncelik verileceği hakkında yardımcı olacaktır.

Tablo 3. İletişim ilgisi

İletişime-yönelik durumlar	İlgi miktarı
Metin algılama	100%
Metin üretme	85%
Çeviri	25%

Yukarıdaki bilgiler göz önünde tutulduğunda *Tablo 4.* farklı tür sözlüklerin uzmanlar tarafından kullanım sonuçlarını, kullanım durumlarına göre ve kullanım sıklığına bakılmaksızın ele almaktadır.

Tablo 4. Kullanım durumu ve sözlük türlerine uygunluğu

Sözlük türleri	Metin üretimi	Metni kavrama	Çeviri
Tek dilli uzman sözlükleri	50%	40%	5%
İki dilli ya da çok dilli uzman sözlükleri	2.5%	-	2.5%
Sözlükçe	10%	10%	-
Ansiklopedi	5%	15%	-
Genel sözlük	50%	40%	25%
Kuralcı sözlük (Yazım kılavuzu)	15%	-	10%
Hiçbiri	15%	30%	-

Her ne kadar uzmanlar metin üretimi ve metin anlamlandırma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için birçok sözlük türüyle çalışsa da sonuçlar her bir durumda en uygun sözlük türünü açıkça göstermektedir. Metin üretimi ve metni anlamlandırmada uzmanlar, uzman sözlüklerini ve genel sözlükleri tercih etmektedir ancak metin çevirisinde en çok genel sözlükleri tercih etmektedirler. Metni anlamaya çalışırken bu sözlük türlerinin hiçbirinin kullanılmaması dikkat çekicidir. Uzmanların 30%'u teknik metinleri anlamaya çalışırken hiçbir sözlük türü kullanmamaktadır. Sebepler farklı olabileceği ve bazı durumlarda konuya-bağımlı olabileceğinden uzmanların bir kısmı, özel tür sözlüklere bakmak yerine akademik makalelere ve kitaplara danışmayı tercih ediyor ancak yine de mevcut uzman sözlüklerine ve genel sözlüklere de güveniyorlar.

4. *İhtiyaç duyulan bilgi türleri.* Uzmanlara ayrıca farklı iletişim durumlarında uzman sözlüklerinden veya diğer kaynaklardan araştırdıkları bilgi türleri soruldu. Ayrıca uzmanların önceliğine göre sıralayacakları birkaç seçenek sunuldu. *Tablo 5.* uzmanların sözlükleri ve diğer bilgi kaynaklarını, çoğunlukla tanımlara (93.3%) ve sözcüksel ilişkilere (90%) bakmak için kullandığını göstermektedir, bunları ikinci düzeydeki diğer bilgi türleri de izlemektedir ve onların çoğu da ortalamanın üstündedir.

Tablo 5. En gereken bilgiler

Bilgi türleri	%
Tanım	93.3
İlgi alanı etiketi	66.6
Dilbilgisel bilgi	58.3
Görsel bilgi/çizimler	60
Eşdizimler	41.6
Sözcüksel ilgiler (Eş anlamlar, zıt anlamlar vb.)	90
Standart biçimler	56.6
Gerçek bağlamlardan örnekler	41.6

5. *Biçim tercihleri.* Öğrenmek istediğimiz bir diğer şey ise uzmanların hangi biçimdeki sözlükleri tercih ettiğiydi (basılı, elektronik ya da çevrimiçi sözlükler). Uzmanların çoğu e-sözlükleri ve çevrimiçi biçimleri tercih ettiler (75%) ve azınlık bir kısım da her iki türü de tercih etti (25%).

Ayrıca, uzmanlara yalnızca bir tane bütünleşik sözlük mü yoksa farklı türlerdeki sözlükleri ayrı ayrı kullanarak mı ihtiyaç duydukları bilgiye daha kolay ulaşmayı tercih edecekleri soruldu. Uzmanların yorumlarına dayanarak sözlüklerin yeterliliğiyle ilgili sonuçları sınıflandırdık (*Tablo 6.*). İlginçtir, mevcut sözlüklerden memnun olduğunu söyleyen uzmanlar farklı türdeki sözlüklerden yararlanmayı tercih ederken, diğer yarısı birçok tür sözlükten yararlanıp çok vakit harcamaktansa bir bütünleşik sözlükten yararlanmayı tercih etti (*Tablo 7.*). Bu da uygunluğun derecesinin ölçülmesiyle ilgili diğer etkenlerin yanı sıra, yeni nesil sözlüklerde değişime ihtiyaç duyan uzmanlar için ulaşılabilirliğin de önemli etkenlerden birisi olduğunu göstermiştir.

Tablo 6. Mevcut uzman sözlüklerinin yeterliliği

Yanıtlar	Sayı	Yüzde
Yeterli	20	50
Yetersiz	20	50
Toplam	40	100

Tablo 7. Sözlük bütünleşmesi

Mevcut sözlüklerin yeterliliği	Bütünleşme	Sayı	%
Evet	Bütünleşmiş bir sözlük	-	-
	Birden fazla sözlük	20	100
Hayır	Bütünleşmiş bir sözlük	14	70
	Birden fazla sözlük	6	30

Ulaşılabilirlik ve sözlüğün tüm diğer tasarlanma aşamaları son yıllarda en çok tartışılan konu olmuştur. Her türlü bilgiye hızlı erişim, mevcut kaynaklarda kullanıcıların ihtiyaçlarına göre ilgili bilgiyi bulmak çoğunlukla zaman alsa ve belirsizliğe yol açsa da ‘bilgi toplumu’nun bir özelliği hâline gelmiştir (Bergenholtz & Gouws 2010: 104). Sorunları çözmek için yardımcı olarak sözlükler, kendileri bu ‘bilgi toplumu’nun özelliğinden etkilenmektedir.

Mevcut uzman sözlüklerinin uygunluğuyla ilgili uzmanlar arasında bir fikir birliği bulunmadığını da hatırlatmakta fayda var. İlginçtir, uzmanların yarısı uzman sözlüklerinin tatmin edici olduğunu belirtirken diğer yarısı mevcut sözlüklerin ihtiyaçlarını karşılayamadığını belirtmektedir (*Tablo 6.*) Bununla birlikte, uzmanlara mevcut sözlüklerin nitelikleri sorulduğunda bazıları kendi çalışma alanlarında hiçbir uzman sözlüğü bulunmadığını ifade etti (özellikle disiplinlerarası etkinlik alanı olan bilim

dalları ve alt alanlar) ve dolayısıyla bazı durumlarda mevcut türlerin yetersizliği dendiğinde akla sözlüklerin miktar olarak yetersizliği ve nitelik olarak yetersizliği gelmektedir.

6. *Kullanım zorlukları.* Anketimiz ayrıca uzmanların ilgili bilgileri bulurken ya da terim ararken deneyimlediği zorlukları da tespit etti. Bahsettikleri birinci sorun aradıkları terimi bulamamaları (67.5%). İkincisi, uzmanların aradıkları özel bilgileri bulmasında yaşadığı zorluklar (55%). Sonuç olarak, uzmanlar uzman sözlüklerinde birçok hata bulmakta ve bu durumda sözlüklerde verilen bilgilerin (tanımları veya sözcüksel ilişkileri ya da ilgi alanı etiketlerini içeren) kesin ve doğru olmadığına inanmaktalar (47,5%).
7. *Zorlukların nedenleri.* Değerlendirme seçeneğindeki uzmanların yorumlarına ve yanıtlara dayanarak, zorluklar için aşağıdaki nedenleri tespit ettik:

- **Nitelik açısından**

- 1) Yeni sözcük üretiminin yetersizliği
- 2) Uygun sözlükbilimsel bilginin olmayışı, *ör. görseller, gerçek bağlam örnekleri, dilbilgisel bilgi vb.*
- 3) Terimler hakkında kesin bilginin olmayışı
- 4) Bazı alanlarda güvenilir bir sözlüğün olmayışı
- 5) Güncel sözlüğün olmayışı

- **Biçim ve miktar açısından**

- 1) Birçok disiplinlerarası alanda sözlük bulunmayışı
- 2) Bağımsız alt-alanlarda teknik ve bilimsel sözlüklerin bulunmayışı
- 3) Uygun miktarda elektronik ve çevrimiçi sözlük bulunmayışı

5. Tartışma

Anket sonuçlarını kullanarak, 40 uzmanla birlikte, onların uzman sözlüğü kullanıcısı olarak düşüncelerini ve gerçek ihtiyaçlarını belirlemek için yürüttüğümüz çalışma hakkında bir betimleme sunduk. Temel amacımız mevcut uzman sözlüklerinin uzmanlar için kullanışlı olup olmadıklarını tespit etmektir. Bu uzmanlar, uzman sözlüklerine bir iletişim alanında sorunlarını çözümedeki tüm süreçlerde ihtiyaç duyar ve bu sözlükleri kullanır.

Bu sözlükler, konu alanındaki yeterliliğine göre yarı-uzmanlar ve uzman olmayanlar tarafından da kullanılır. Tüm bu çalışmaların sonucu uzmanların sözlükleri metin üretimi ve metin çözümlemesi sırasında iletişim koşullarında ağırlıklı iki durumda da kullandığını gösterdi. Bu, Bergenholtz ve Nielsen'in (2006: 297) "Uzmanlar teknik metin üretirken uzman sözlüklerine başvurmuyor olabilir, ancak kendi alanlarında bilgi edinmek için kullanıyorlar." düşüncesinden farklı görünüyor. Sonuçlarımız, uzmanların uzman sözlüklerini metni anlamaya çalışırken değil metni üretirken daha çok kullandığını gösteriyor. Bu, uzmanların sözlükleri, var olan bilgilerini doğrulamak için ve ürettikleri metnin mümkün olduğu kadar kesin olmasını arzuladıkları için kullandıklarını gösterebilir. Bu eğilim, uzmanlar disiplinlerarası alanlarda çalıştığında artacaktır ki onların belirttiğine göre bu, en çok sorun yaratan durumdur. Ayrıca ve aynı zamanda, uzmanların derin bilgi birikimlerine rağmen terim tanımlarına olan ihtiyaçlarını da doğrulayabiliriz ama bu durumda yeni konseptler ve diğer ilgili alanlardaki terim kullanımları hakkında bilgi edinmek gibi bazı ek nedenler de söz konusu olabilir. Sonuncusu onların 'çalışma alanı etiketi' hakkındaki bilgi edinme eğilimleri olarak algılanabilir.

Yine ilginçtir, uzmanlar standart biçimler hakkında bilgi almayı tercih etse de kuralcı sözlüklere pek danışmıyorlar. Bu çelişkili sonuç belki de ayrı ayrı sözlükler yerine bir bütünleşik sözlükten standart biçimler hakkında bilgi sahibi olma ihtiyaçları nedeniyle olabilir.

Bunun yanı sıra, onların tek dilli sözlükleri kullanma tercihinde, ankette yer alan uzmanların metne bağlı etkinliklerinde İngilizceyi ikinci dil olarak kullandıkları düşünülürse, yarı-uzmanlar veya uzman olmayanlara göre uzman sözlüklerini daha farklı kullandıkları görülür. Çeviri alanındaki ve uzman dil öğrenimindeki dikkat çekici miktardaki araştırmalar gösteriyor ki yarı-uzmanlar (ör. çevirmenler ve öğrenciler) ve uzman olmayanlar (ör. ilgili diğer insanlar) sorunlu durum onları kendi ana dillerinden başka bir dile yönlendirdiğinde, iki dilli sözlüklere başvurmaya daha meyillidir. Yazarların terminolojik etkinliklerdeki deneysel bilgisi üç farklı nedenden dolayı uzmanların tek dilli sözlükleri tercih edebileceğini göstermektedir:

1. Doğru olmayan sözcüksel ilişkiler ve tanımlara rastladıkları için iki dilli uzman sözlüklerine güvenmezler. Mevcut birçok iki dilli sözlük öğrencilere ve uzmanlaşmış alan öğrencilerine temin edilmiştir. Dolayısıyla bu sözlükler tarafından sağlanan kavramsal ilişkiler uzmanların ihtiyaçlarını karşılamaz.

2. Uzmanlar, kendileri gibi uzmanlar tarafından yazıldıkları için orijinal kaynakları kullanmayı tercih ediyorlar. Oysa çevrilmiş kaynaklar ve iki dilli sözlükler uzmanlaşmış alanlardaki teknik konular hakkında sınırlı bilgiye sahip yarı-uzmanlar tarafından yapılmış profesyonel olmayan bir çeviri olabilir.
3. Teknik terimler çoğunlukla İngilizceye dayanan uluslararası gelenekleri takip eder (müzik ya da plastik sanatlar terminolojisi gibi bazı teknik terimler hariç). Böylece uzmanlar kendi ana dillerinden başka dillerdeki metinleri üretmeye ve okumaya büyük bir eğilim göstermiştir. Bu süreç onları orijinal tek dilli sözlüklere güvenmeye itmiştir.

Sonuç olarak, mevcut uzman sözlüklerinin yeterliliği hakkında önemli sonuçlar elde edilmemiştir çünkü uzmanlar onları bazı açılardan paralel şekilde hem yeterli hem de yetersiz olarak -uzmanlardan alt-alan sözlükleri ve güvenilir uzman sözlüklerinin azlığı hakkında önemli birçok yorum almamıza rağmen- algırlarlar. Bize göre, bu alanlardaki başvuru kaynaklarının yeterliliği hakkında son bir karar vermeden önce özellikle onların belirli ihtiyaçları ve karakteristiklerine göre uzmanlaşmış alanlarda çalışmak gereklidir. Örneğin, diğer alanlarda hiçbir anlam ifade etmezken bazı alanlardaki gösterimlerin yetersizliği sorunlara yol açabilir. Ancak, sözlük yapımında son teknolojiyi kullanmak kadar güncellenmiş bilgi ihtiyacı ve güvenilir ve doğru tanımlar da tüm alanlarda genellenebilir. Sonuç olarak, şunu söylemek gerekir ki sonuçlarımız kısmi olarak Martinez Motos (2011)'un eczacılık bilim terminolojisinin çözümlenmesi hakkındaki genel fikirleriyle örtüşmektedir.

6. Sonuç ve öneriler

6.1. Son söz

Bu çalışmada uzmanların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların olduğu durumları, yanı sıra uzmanların ihtiyaç duydukları bilgiler ve sözlükbilimsel öğeleri araştırdık. Sonuçları toparlarsak, beş genel yargıya vardığımızı söyleyebiliriz:

1. Uzmanların sözlükbilimsel ihtiyaçlarının yarı uzmanlar ve uzman olmayanlara göre farklı olduğu dikkate alınarak, sözlükler hazırlanırken uzmanların ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Tüm bilimsel alanlardan öncelikle de hedeflenen uzmanlardan daha fazla kaynağa ihtiyacımız var.

2. Mevcut uzman sözlüklerinin hem biçimsel yapısı hem de bilgi içeriği uzmanların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak gözden geçirilmeli ve iyileştirilmelidir.
3. Disiplinlerarası alanlar ve alt-alanlar uzmanlar için güvenilir ve yararlı yayınlar, önemli ölçüde özel bir ilgiye ihtiyaç duymaktadır.
4. Bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesi nedeniyle, sözlükbilimsel kaynakların düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde geçerliliğini kısa zamanda kaybedeceklerdir.
5. Yeni çağında sözlükbilimi, teknoloji ile yollarının kesiştiği bugünlerde daha fazla çalışılmaya ihtiyaç duymaktadır ve bu yüzden sözlükbiliminde erişilebilirliğinin ve geçerliliğinin en iyi derecesine ulaşmak için yenilikçi ve en gelişmiş teknolojilerin kullanımı oldukça önem arz etmektedir.

6.2. Sonraki çalışmalar için öneriler

Uzmanlık alanları terminolojik ve sözlükbilimsel ihtiyaçlar açısından önemli değerlendirmelere ihtiyaç duymaktadır. Uzmanlar içinde farklılaşan kullanıcı türleri, yarı-uzmanlar ve uzman olmayanların ihtiyaçları farklı bilgi türlerine yöneliktir. Bu nedenle uzmanların yanı sıra diğer gruplar da özel bir ilgiye ihtiyaç duymaktadır. Çünkü onlar da kendi alanlarında geniş bilgi donanımına sahiptirler. Bu, onların günlük çalışmalarında sözlük kullanmadıkları anlamına gelmez. Bu gerçek bize uzmanlık alanları ve her bir alanın karakteristik özelliklerine odaklanmamız konusunda ve farklı alanlarda çalışan uzmanlar için yararlı uzman sözlükleri hazırlamamız konusunda öncülük etmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları bize uzmanların beklentileri konusunda genel bir bakış açısı kazandırdı. Ancak verimli bir sözlük hazırlamak, sözlüklerin konu-bağımlı değişkenlere sahip olması, yapısı ve de bilgi içeriği bakımından özel bir ilgi göstermeyi gerektirir. Buna ek olarak, coğrafi ögeler, milliyetler veya kaynak ve hedef diller ya da bazı ülkelerde bilimsel dilin gelişimi (Ör. İran) gibi diğer birçok etmen de bu çalışmaya dâhil edilebilir. Çalışmamızda, her ne kadar özel milletlere odaklandığımızda farklı sonuçlar çıkması mümkün olsa da İranlı olmayan bilim adamlarının da İranlılarla benzer özellikler gösterebileceği söylenebilir. Bu değişkenleri göz önüne almak, en güvenilir ve geçerli sonuçlara sahip olacak sonraki çalışmalar için faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- Antia, Basse E. (2001), "Competence and quality in the translation of specialized texts: investigating the role of terminology resources", *Quaderns, Revista de traducció* 6: 16-21.
- Bergenholtz, Henning (2003), "User-oriented understanding of descriptive, proscriptive and prescriptive lexicography", *Lexikos* 13 (AFRILEX-reeks/series 13: 2003): 1-16.
- Bergenholtz, Henning; Bothma, Theo J. D. (2011), "Needs-adapted data presentation in e-information tools", *Lexikos* 21 (AFRILEX-reeks/series 21: 2011): 53-77.
- Bergenholtz, Henning; Gouws, Rufus (2010), "A new perspective on the access process", *Hermes – Journal of Language and Communication Studies* 44: 103-127.
- Bergenholtz, Henning; Kauffman, Uwe (1997), "Terminography and lexicography: A critical survey of dictionaries from a single specialised field", *Hermes – Journal of Linguistics* 18: 91-125.
- Bergenholtz, Henning; Nielsen, Sandro (2006), "Subject-field components as integrated parts of ÖAD dictionary", *Terminology* 12:2. Amsterdam: John Benjamins.
- Bergenholtz, Henning; Tarp, Sven (2002), "Die moderne lexikographische Funktionslehre. Diskussionsbeitrag zu neuen und alten Paradigmen, die Wörterbücher als Gebrauchsgegenstände verstehen", *Lexicographica* 18: 253-263.
- Bergenholtz, Henning; Tarp, Sven (2003), "Two opposing theories: On H.E. Wiegand's recent discovery of lexicographic functions", *Hermes – Journal of Linguistics* 31: 171-196.
- Bergenholtz, Henning; Tarp, Sven (2004), "The concept of dictionary usage", *Nordic Journal of English Studies* 3: 23-36.
- Bergenholtz, Henning; Tarp, Sven (2010), "Lexicography or terminography? The lexicographer's point of view", In Fuentès-Olivera, Pedro A. (ed.) (2010), *Specialized Dictionaries for Learners*, Berlin/New York: De Gruyter, 27-36.
- Cabré Castellví, M. Teresa (1999a), *Terminology: Theory, methods, and applications*. Amsterdam: John Benjamins.
- Cabré Castellví, M. Teresa (1999b), *La terminología: representación y comunicación*, Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada.

- Cook, David A.; Beck man, Thomas J. (2006), “Current concepts in validity and reliability for psychometric instruments: Theory and application”, *The American Journal of Medicine*, Vol. 119, No 2: 166.e7- 166.e16.
- Fuertes-Olivera, Pedro A.; Nielsen, Sandro (2011), “The dynamics of terms in accounting: What the construction of the accounting dictionaries reveals about metaphorical terms in vulture-bound subject fields”, In Temmerman, Rita & Campenhoudt, Marc Van (eds.), “The dynamics of terms in specialized communication. An interdisciplinary perspective. Special issue of terminology”, *International Journal of Applied Issues in Specialized Communication* 17(1): 157-180.
- Fuertes-Olivera, Pedro A.; Tarp, Sven (2011), “Lexicography for the third millennium: Cognitive-oriented specialized dictionaries for learners”, *Ibérica* 21: 141-162.
- Karpova, Olga; Kartashko va, Faina (eds.). (2010), *New trends in lexicography: Ways of registrating and describing lexis*, Cambridge Scholars Publishing.
- Martínez Motos, Raquel (2011), “The role of interdisciplinarity in lexicography and Lexicology”, In Balteiro, Isabel (ed.), *New approaches to specialized English lexicology and lexicography*, Cambridge Scholars Publishing.
- Nielsen, Sandro (2006), “Monolingual accounting dictionaries for EFL text production”, *Ibérica* 12: 43-64.
- Nielsen, Sandro; Mourier, Lise (2005), “Internet accounting dictionaries: Present solutions and future opportunities”, *Hermes* 34: 83-116.
- Sager, Juan Carlos (1990), *A practical course in terminology processing*, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Welker, Herbert Andreas (2010), *Dictionary use: A general survey of empirical studies*, Brasilia, Author’s edition: an updated English version of Welker’s earlier monograph, published in 2006 under the title O uso de dicionários: panorama geral das pesquisas empíricas (reviewed in IJL 20.4).

